
**Arqueologia i prehistòria pràctica
a ca n'Oliver (Pontós).
Noves propostes pedagògiques
pel coneixement del passat**

Per MONTSERRAT BUCH I LLORACH
ANTONI PALOMO PÉREZ



Atesa la dificultat que comporta la transmissió a nivell teòric dels processos històrics succeïts a la prehistòria i els pocs lligams culturals que la societat moderna té amb el nostre passat més remot, sovint és fa difícil l'explicació entenedora de la forma de subsistir dels homes i les dones del passat.

Aquest fet ha dut a plantejar noves iniciatives que s' endeguen des del mateix àmbit professional de l'arqueologia. És per això que hem iniciat una nova manera d'introduir el món de la prehistòria i de l'arqueologia, mitjançant activitats pràctiques i participatives. El nostre objectiu és, doncs apropar els alumnes a la quotidianitat de la vida de l'home i de la dona del passat i a la feina de l'arqueòleg.

Aquesta proposta se centra en la transformació de les matèries naturals bàsiques com són la pedra, la fusta i l'os, i en la seva utilització. Aquestes activitats pràctiques tenen l'objectiu de difondre el coneixement del passat, a partir de l'experiència del mateix noi/noia, de tal manera que pugui ser complementari al treball teòric de classe i així motivar el treball de grup i la manipulació manual.

Des de la casa de Colònies de ca n' Oliver (Pontós), per tal de dur a terme aquest objectiu, hem creat una proposta de treball pràctica, que s'estructura a partir de tallers que tenen una durada mínima de noranta minuts, i es poden adaptar segons les exigències del mestre, del temari que els alumnes tractin i de l'estada que es faci a ca n' Oliver (Pontós).

Els tallers normalment es desenvolupen amb un màxim de vint-i-cinc alumnes i se'n poden fer varis, de forma rotativa, en una mateixa jornada, o bé es poden distribuir en més d'un dia, i estan dirigits bàsicament a l'alumne d'ensenyament bàsic i mitjà i també a tothom interessat en el coneixement del passat.

Els tallers i activitats que des de ca n' Oliver s' ofereixen són els següents:

ELABORACIÓ I UTILITZACIÓ D'EINES PREHISTÒRIQUES

Aquesta activitat permet mostrar la diversitat de tècniques de tallar la pedra, utilitzant diferents tipus de percussió i emprant matèries com la fusta,

la pedra i la banya. A més, el taller compta amb reproduccions d'eines prehistòriques, de moments cronoculturals diferents, per tal de donar una visió ràpida de com han evolucionat els utensilis al llarg de gairebé 3.000.000 d'anys.

El taller està dividit en dues fases:

– Demostració de la talla sobre roques dures com el sílex, la calcària i la quarsita, amb les mateixes tècniques emprades en la prehistòria.

– Pràctica de l'alumne de la talla de la pedra i elaboració d'eines simples sobre còdols de riu i fragments de sílex.

REPRODUCCIONS D'EINES PREHISTÒRIQUES

Sovint es pensa que els estris del passat eren només formats per pedra, i s'obliden els altres materials que malauradament no s'han conservat en molts jaciments arqueològics (com podria ser la fusta, l'os, la banya, el cuir...).

Es treballarà el tema de l'emmanegament, o sigui, eines compostes de materials heterogenis (fusta, banya, os, resina...) amb la transformació de diferents matèries primeres, així com l'elaboració de cola natural (resina de pi i cera d'abella), el treball d'una peça de sílex per fer la part activa i, finalment, encolar aquesta peça en el mànec de fusta.

LA CAÇA A LA PREHISTÒRIA

La caça és una de les activitats més caracteritzadores del homes prehistòrics. Per tal de conèixer i entendre algunes de les eines de cacera i la seva relació amb les activitats cinegètiques, proposem una introducció teòrica del tema i la preparació i utilització de les eines/armes de caça. Aquest taller permetrà a l'alumne el coneixement de la fona, la javelina i el propulsor de javelines.

LA CERÀMICA PREHISTÒRICA

L'aparició de la ceràmica és una de les innovacions més revolucionàries de la prehistòria més recent (neolític). En aquest taller es podrà treballar l'argila i fer formes ceràmiques típiques de la prehistòria, utilitzant les mateixes tècniques d'elaboració.

D'altra banda, sobre l'argila humida es fan decoracions amb reproduccions d'instrumental prehistòric (punxons d'os, perforadors fets en sílex...).

LA PINTURA PREHISTÒRICA

La pintura ha estat, al llarg de l'existència de l'home, una necessitat comuna d'expressar-se de manera gràfica. Es tracta d'una de les manifestacions de la cultura humana més interessants. Per tal de conèixer els diferents estils pictòrics i la seva evolució, la metodologia emprada en aquest taller es basa en la representació, en murals, de pintures rupestres utilitzant tècniques i materials, com pigments naturals, com els emprats en la prehistòria. Aquest taller es complementa amb un àudio-visual.

LA FEINA DE L'ARQUEÒLEG

L'objectiu d'aquesta activitat és mostrar la metodologia bàsica que utilitza l'arqueòleg per poder esbrinar com era la vida quotidiana dels grups humans, mitjançant l'estudi de les seves eines, de les restes del seu menjar, de com eren les seves cases...

L'alumne, amb uns coneixements previs teòrics pot, doncs, fer d'arqueòleg en un jaciment simulat, excavant, enregistrant els objectes recuperats i interpretant les restes que es troben en un jaciment arqueològic. A part del treball de camp, la feina també es desenvolupa al laboratori, on es neteja el material, s'inventaria i s'interpreten les troballes que s'han dut a terme.

MEGALITISME

L'activitat que es proposa des de ca n'Oliver vol donar una visió teòrica general de les diferents manifestacions megalítiques tan abundants a la nostra comarca i, en concret, donar una explicació pràctica per tal de poder contestar la qüestió que més ha preocupat sempre a tot visitant d'un megalit; com es construïen els dòlmens?

Tot això es veu realitzat a nivell pràctic amb la construcció d'un dolmen a escala natural.

LA RESTAURACIÓ ARQUEOLÒGICA

En les excavacions arqueològiques, sovint les restes apareixen en un estat molt deteriorat, ja sigui perquè es tracta de matèria orgànica, o bé perquè es troben sota unes condicions adverses.

La feina del restaurador consisteix a recuperar les restes a través de mètodes especialitzats, seguint uns criteris preestablerts, que donaran a conèixer el seu aspecte original.

En aquest taller es practican algunes d'aquestes tècniques aplicades a materials simulats. Aquesta activitat es complementa amb un àudio-visual.

UN JACIMENT IBÈRIC A PONTÓS. MAS CASTELLAR

Donada la importància del jaciment de Mas Castellar, des de ca n'Oliver proposem conèixer el jaciment a partir de diferents activitats que es faran allà mateix i que se centraran en: la visita, neteja, excavació, coneixement del material que apareix i de les tècniques d'excavació emprades en aquest jaciment.

Aquesta proposta està condicionada pels treballs arqueològics que es duen a terme durant l'any. Hi ha moments en els quals no serà possible la realització d'algunes de les activitats ja esmentades.

Aquestes noves propostes pedagògiques de ca n'Oliver es van iniciar a mitjan curs 1993/94. Aquesta experiència novedosa en el món de l'arqueologia, ja l'hem pogut posar a la pràctica i demostrar la validesa d'aquesta metodologia pedagògica en les moltes sessions que duem a terme, amb grups escolars, al Museu del Montgrí i del Baix Ter, al Museu d'Història de Sabadell i a diversos centres escolars d'ensenyament bàsic i mitjà de Catalunya.

Tota aquesta sèrie de tallers que s'ofereixen des de ca n'Oliver, no són de propostes tancades. La contínua recerca i experimentació per part del grup d'arqueòlegs i restauradors de ca n'Oliver permetrà la generació de noves activitats que permetin, com és el nostre objectiu, aprofundir i ampliar el coneixement del nostre passat d'una forma pràctica i engrescadora.